

**בבית המשפט העליון
בשבתו כבית דין גבורה לצדק**

בג"ץ 01/1114

1. עדالة - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

2. מוחמד וליד בימן, ת"ז 020605317

3. סמיר סלימאן, ת"ז 54813464

4. חסנה סלימאן, ת"ז 59320093

5. מחמוד טאהה בימן, ת"ז 020605309

6. אנואר גמאל, ת"ז 0583812293

7. פטמה (נור) עודה, ת"ז 05378646

8. אחילאש עוביד, ת"ז 058196494

באמצעות עותה יד ארנה כהן ו/או חסן גיבארין ו/או ג'AMIL DKAAR
ו/או מרואן דלאל ו/או גדייר ניקלא ו/או סוהאדי חמוד
עדالة - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
ת"ז 510 שפרעם 20200 טל 04-9501610 פקס 04-9503140

העותרים

- נגזר -

עיריית חיפה

באמצעות עותה יד נורית ברעם ו/או עורכי הדין של השירות
המשפטי, מרכז ה.ל. פרץ 32, חיפה
טל 04-8677335 פקס 04-8645458

המשיבה

עטירה לממן צו על תנאי

מוגשת בזאת עטירה לממן צו על תנאי, המופנה אל המשיבה, והמוראה לה לבוא וליתן טעם מודיע
לא תפרסם את המודעות לציבור, אותן היא מפרסמת בדבר שבוגרה בשפה ובעיתונות העברית
אך לא בשפה ובעיתונות העברית בישראל, גם בשפה ובעיתונות הערבית.

פתח דבר:

1. עטירה זו מוגשת על יסוד החלטת סגן נשיא בית המשפט המחוזי חיפה, כב' השופט ד"ר דן
בין, מיום 4 בפברואר 2001 בה"פ 351/00 עדالة המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי
בישראל ואחרי ני עיריית חיפה, אשר הורה על העברת חזון לבג"ץ לאחר תיקון התובענה.
(להלן: ההחלטה).
רצ"ב ההחלטה נספהף ע/ג.

- הוחלטה ניתנה בבקשתה לזרזיה על הסע של התובענה שהוגשה עיי המשיבה. בבקשת הדוחית וסמכה על שלושה טעמים: כי עניינה של הבקשה אינו מצוי בתחום סמכותו של בית המשפט, כי הבקשה אינה בעל חשיבות כלל ארצית, וכי סוגיה מחייבת נמצאת בדיון בבע"צ. עדמת העותרים הייתה, כי אין כל הצדקה למחיקת הבקשה על הסע שכן לבית המשפט והמוחוזי יש סמכות עניינית לדון בבקשתה לממן סעד הצהרתי כנגד המשיבה, כי חסוגיות שנמצאות בדיון בפניו ביצ' אין זהות לסתוגיה נשוא הבקשה וכי אין הצדקה להעכיר את חתיבת העותה לבית המשפט העלינו בשבותו לבב'ץ.
- רציב הבקשה לדוחיה על הסע כנספה ע/2 ותגובה המשיבים על הבקשה לדחיה על הסע כנספה ע/3.
- כבי השופט בין הורה על העברת התובענה לבב'ץ על אף שקבע, כי "במקרה תכדו, לא ניתן כאמור לקבע במפורש שאין לבימי'ש זה סמכות, אלא קיים לכארה מצב מעורפל", תוק' שתו'א יוצר סמכות העברה בהקשו מסע 6 לחוק בתים המשפט לעניינים מילאיים, "בשל חשיבותו ורגשותו של הנושא שבפני".

ואלה הם נימוקי העתירה:

מבוא

- עניינה של עתירה זו הינו סיורבה של עיריית חיפה (להלן: המשיבה) לפרסום בשפה הערבית ובעיתונות הערבית, את המודעות לציבור, אותן היא פרסמה בדבר שbagra בשפה ובעיתונות הערבית. העתירה תתייחס להפרת שלטון החוק, עקרון השוויון, הזכות לבב'ז והזכות לקבל מידע/INFO ולהנות משירותיו המשיבי, כלפי העربים תושבי חיפה, אשר הערבית הינה שפתם. עתירה זו תתייחס אף לשיכון הבתיחותי שנגרם כתוצאה ממדייניות המשיבה ותתבסס על החקיקה, הפסיקה, משפט משווה והוראות המשפט הבינלאומי.

הઉתרים

- העתרת מס' 1 הינה עמותה רשומה שמטරתה קידום זכויות חמיוטה הערבית בישראל במישור המשפטי.
- העתר מס' 2 הינו ערבי תושב חיפה, יליד 1943. הוא קורא באופן קבוע את העיתון אל-את'חאד, עיתון יומי בשפה הערבית המתפרס בחיפה שעליו הוא מנוי והוא העיתון היחיד שהוא קורא. העתר מס' 2 דובר את השפה הערבית אך אינו יודע לקרוא בה.
- העתר מס' 3 הינו ערבי תושב חיפה, יליד 1957. הוא קורא באופן קבוע את העיתון אל-את'חאד, עליו הוא מנוי. בנוסף הוא קורא מדי פעם עיתונים נוספים בשפה הערבית, כגון העיתונים א-סיטאהר וכל אל-ערב.

- העותרת מס' 4 הינה ערבית תושבת חיפה, ילידת 1964. היא קוראת באופן קבוע את העיתון אל-אתיחאד, עליו היא מנוה וקוראת מדי פעם עיתונים נוספים בשפה הערבית.
- העותר מס' 5 הינו ערבי תושב חיפה, יליד 1941. הוא קורא באופן קבוע את העיתונים א-סינאה וכל אל-ערב. העותר מס' 5 היה מנוי בעבר על העיתון אל-אתיחאד.
- העותר מס' 6 הינו ערבי תושב חיפה, יליד 1955. הוא קורא באופן קבוע את עיתון אל-אתיחאד.
- העותרת מס' 7 הינה ערבית תושבת חיפה, ילידת 1955. היא קוראת באופן קבוע את עיתון אל-אתיחאד עליו היא מנוה. כמו כן היא קוראת מורי פעמי את העיתונים א-סינאה, כל אל-ערב וצברא.
- העותרת מס' 8 הינה ערבית תושבת חיפה, ילידת 1963. היא קוראת באופן קבוע את עיתון אל-אתיחאד ואותו בלבד.

מדייניות המשיבה

- המשיבה נוהגת לפרסום, כדבר שבשגרה, מידע לציבור בשיטאים מגוונים, באמצעות מודעות בתשלום המתרפסמות בשפה ובעתונות העברית אך לא בשפה ובעיתונות הערבית. המודעות אשר מפרסמת המשיבה כוללות מידע מגוון הנוגע לתחומים רבים של החיים בעיר חיפה. בין מודעות אלו נכללו הודעות על שינויים בהסדרי תנועה, שינויים בשעות פעילות שירותיה הצלחה בחופי הרחצה ואזהרה מפני רחצה ללא פיקוח, שינויים בהסדרי חנייה, סגירת קטע כביש לתנועה עקב ביצוע עבודות ומתייבי תנועה חלופיים.
- מודעת נוספת כללו הודעות על מועד סיור טרודי העירייה לררגל חופה מרוכזות ופעילות צוותי חירום ואופן הפניה אליהם במהלך החופשה, הזמנת התושבים לאירועים לררגל סיום של פרויקט שיקום של שכונה ערבית, הזמנת התושבים לאירועים שונים שמקיימת העירייה.
- וראו העתקי מודעות שונות שפורסמו על ידי המשיבה במועדים שונים, אשר צורפו כנספח ע/4

- אין להזכיר מליט על חשיבות המידע שפורסם במידען, שהרי תוכנן מדובר בעצמו. תזקה היא, כי אלמלא הייתה המשיבה עצמה סכורה, כי פרסום באמצעות מודעות בעיתוניות היו אפיק חיוני להעברת המידע לציבור, לא הייתה משקיעה מכיספי הציבור, לשם לכך.
- בעיר חיפה מיעוט ערבי גדול, המונה על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נכון ליום 31.12.98, כפי שפורסם במכtabה של הגבי יפעת גורן מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מיום 13.5.99, 36,900 תושבים ערבים, שהם 14% מתושבי העיר. וראו העתק המכtab אשר צורף כנספח ע/5

.17. בנוסף, העיר חיפה הינה עיר מתחזק ומזהו מרכזו למתן שירותים לתושבי מטרופולין חיפה, בתగבורתו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ואשר בו כחמיישת מהתושבים הינם ערבים. שירותיים אלו כוללים שירותי חינוך כגון: בתי חילום, מוסדות רפואיים מקצועית, וכמוני רנטגן, נמל, שדה תעופה וכן לשכות ומשרדים ממשלתיים, בהם ניתנים שירותי, כגון: לשכות שרות התעשייה, המוסד לביטוח לאומי, המכס. חיפה מזהה אף מרכזו שירותי לתושבי אזור הצפון כולו, אשר כמחצית תושביו הינם ערבים. בעיר חיפה יוצאת לאור העיתון "אל-אתיחאד", עיתון ערבי יומי בעל תפוצה רחבה. המשיבה לא מפרסמת מודעותיה בעיתון זה ועוד בכל עיתון ערבי אחר.

פניות העותרים ותגובה המשיבה

.18. העותרת מס' 1 פנתה למשיבה ביום 21.7.98 והתריעה על הפגיעה בזכויות תושביה הערבים של חיפה כתוצאה מי פרטום המודעת לציבור בשפה ובעיתונות העברית וביקשה את שינוי המדיניות.

וראו העתק המכתב אשר צורף כנספח ע/6

.19. על אף מכתביו וזכורות רביים, חשיבה המשיבה אך ביום 23.12.98 ואישרה, כי הינה מותגת לפרנס מודעות בתשלום בשפה ובעיתונות העברית בלבד. המשיבה נימקה מזיהומה בטענה כי בחיפה 25 תושבים ערבים בלבד וכי מרביתם למדו עברית וקוראים את העיתונות המקומית בעברית. בנוסף טענה המשיבה כי בחיפה מתגוררים גם עולים חדשים רבים אשר רובם מהם אינם דוברי עברית כלל.
וראו העתקי מכתביו התזוכותן, אשר צורטו כנספח ע/7 והעתקי מכתביו המשיבה, אשר צורפו כנספח ע/8

.20. העותרת מס' 1 פנתה פעמיים נוספת אל המשיבה, ביום 28.12.98, וביקשה את שינוי המדיניות. אף פניה זו לא נענתה תקופה ארוכה. רק לאחר מכתבו תזכורת הוועידה המשיבת ביום 23.3.99, כי לא מצאה הצדקה לשינוי עמדתה.

וראו העתק מכתביו מעדalla אל עיריית חיפה אשר צורפו כנספח ע/9 ואת מכתבו העירייה אשר צורפו כנספח ע/10

.21. עתירה זו נתמכת ב憑תир מפורט של העותרת מס' 1, המתייחס לחלוקת העובדי. כמו כן מציב תצהירי העותרים האחרים המאמנים את האמור בסעיפים 2-9 לעתירה זו.

הטייעון המשפטי

הפגיעה בשלטון החוק

הערבית כשפה רשמית בישראל

22. השפה הערבית הינה שפה רשמית בישראל. הדבר נקבע באופן מפורש בסעמן 82 לדבר המלך בموעצתו-1922, אשר קבע, כי השפות הרשמיות הין אנגלית, ערבית ועברית ואשר מוטר בעינו, אף לאחר חקיקת פקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948, למעט ביטול מעמד השפה האנגלית מכח סעיף 15(ב) לפקודה הניל.
על מעמדה של השפה הערבית בישראל ראו:
פרופ' א' רובינשטיין, המשפט הקונסטיוטציוני של מדינת ישראל (מהדורה חמישית) עמ' 97-105.

Israel Year Book On Human Rights, 272.

23. מעמדה של שפה כשפה רשמית הוא עניין חוקתי. ברוב המדינות שהין בעלות חוקה כתובה, נכללות בחוקה הוראות ברורות בדבר מעמדו של השפות הרשמיות. כך לחוגמא, נקבע בפרק 16 לצירטר הנקדי, כי לאנגלית ולצרפתית מעמד שווה בכל השימוש בהן במוסדות הפרלמנט והממשלה.
על מעמד השפות הרשמיות בקנדה ראו:

Magnet, j Official Languages of Canada (1995)

in The Canadian Charter of Rights and Freedoms

(Carswell, 1989) 653.

על מעמד שפות רשמיות במדינות נוספות ראו:

Capotori F, Study on the Rights of Persons Belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities (U.N, N.Y, 1991) 75-89.

24. בהיות השפה הערבית שפה רשמית בישראל, חלה חובה על כל רשותות המדינה וכן על רשותות המופעלות על פי דין, ובכלל זה רשותות מקומיות, להתייחס אל השפה הערבית בשוויוניות ולהנaging שימוש שוויוני בה.

25. העותרים יטענו, כי המשיכה מפירה חונה זו, וכי בכך מפירה היא דבר חקיקה ופגיעה בשלטון החוק. על אחת כמה וכמה כשותה כשותה במשמעות של שפה כשפה רשמית, אשר לה ממשמעות חוקתית.
לחובה להשתמש בערבית בפעולות השלטון ראו: ע"א 105/92 ראמ מהנדסים נ עיריית נצרת עליית, מיז (5) 189, 209.

26. ההחלטה הכירה בחובה להשתמש בשפה הערבית באופן שוויוני בעתיות נוספות, אשר עניינן היה השימוש בשפה הערבית.

כך בפרשת עדالة ואchi נ' רשות המפלגות הוכחה החובה לפרסום בשפה ובעיתונות הערבית, מודעות על רישום מפלגות. בפרשת עדالة נ' מעיץ הוכחה החובה לכלול כתוב בשפה הערבית בתמורי הכוונה ושלטי הדרכה בתוך העיר חיפה.

בג"ץ 989/99 עדالة ואchi נ' רשות המפלגות (לא פורסם),

בג"ץ 4438/97 עדالة נ' מעיץ (לא פורסם),

בג"ץ 2354/93 האגודה לזכויות האזרח נ' עיריית חיפה (לא פורסם).

28. החובה לפרסום מודעות בשפה ובעיתונות הערבית הוכחה לאחרונה במפורש על ידי היועץ המשפטי לממשלה, אשר הנחה בעניין זה את הייעצים המשפטיים של משרדיה הממשלה במכתבו מיום 17.11.99. נימוקי ההנחה, שניתנה בהקשר של מודעות בדבר הגשת בקשות לתמיכות, יפים אף לעניינו:

"חובה זו נובעת בראש ובראשונה ממwandת השפה הערבית במדינה על פי דין, כמו כן נובעת החובה ממקורו השוויוני, וכן העדבה כי מיעוט גדול במדינה דובר שפה זו, ויש לפרסום את המודעות בשפטו על מנת לאפשר למיעוניים להגיש בקשות לקבלת תמיכה."

וראו העתק המכtab אשר צורף כנספה ע/11

מעמד השפה הערבית כמשפט מייעוט לאומי והזכות לכבוד

29. העותרים יטנו, כי אף אלמלא הוראת סימן 82 לדבר המלך במשמעותו, חלה על המדינה ועל גופים הפעילים על פי דין, ובכלל זה על המשيبة, חובות הנובעים מחיות השפה הערבית שfat המיעוט.

30. חובת המדינה לכבד את שfat המיעוט מהוות חלק מהזכות לכבוד, זכות המונגת על ידי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, התשניב-1991, (להלן: חוק יסוד כבוד האדם). שהרי כדברי כבי השופט חשיין בפרשת מרענן, אשר יפים גם לעניינו:

"עיקר הוא שהשפה הערבית היא שפתה של חמימות מאוכלסית המדינה שfat-הדים, שfat-התרבות, שfat-הדת, ושיעור זה של אוכלוסין הוא מיעוט ניכר שראוי לנו כי נכבד אותו ואת שפטו. מדינת ישראל היא "מדינה יהודית וodemocratic", ובחיותה מה שהיא חובה היא המוטלת עליה לכבד את המיעוט שבה: את האדם את תרבותו של האדם, את שפטו של האדם."

תיעיא 12/99 מרענן סאקס ואchi (טרם פורסם), סע' 18 לפסק הדין.

31. אפליה על רקע קבוצתי הינה פוגעת במיוחד בהיותה משפילה ובכך מפרה את הזכות לכבוד. וכדברי כבי השופט דורנר בפרשת מיילר:

"...לא יכול להיות ספק כי תכליות חוק היסود היא להגן על האדם מפני השפה. משפטונו של אדם פוגעת בקבתו. אין דרך סבירה לפרש את הזכות לכבוד, כאמור, בחוק היסוד, אך שה:leftו של אדם לא תיחס כפוגעת בזכותו. אכן, לא כל פגיעה בשווין עליה כדי השפה, ועל-כן לא כל פגעה בשווין פוגעת בזכות לכבוד... לא כך הדבר בסוגים מסוימים של הפליה לרעה על רקע קבוצתי... חוק היסוד מגן מפני פגעה במקורו השווין כאשר הפגיעה גורמת להשפה, ככלומר למינעה בקבוד האדם באשר הוא אדם..."

בג"ץ 4541/94 מיילר נ' שר הביטחון, מט (4) 94, 132

.32 אף המשפט הבינלאומי מכיר בכך שאפליה על בסיס קבוצתי מהוות פגיעה בכבוד האדם.
וראו :

U.N Declaration on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination

.33 העותרים יטענו, כי כבוד האדם, עקרון יסוד בשיטת המשפט הישראלי, מחייב יחס שוויוני כלפי בני המיעוט הערבי המוגדרים בעיר חיפה מהווים קבוצה מיעוט לאומי, וככלפי שפט המיעוט השפה הערבית המוחודה מרכיב חשוב בזיהותה היהודית של קבוצה זו. העותרים יטענו, כי מדיניות המשיבה, הנמנעת מלהושת שימוש בשפה הערבית בפרסומיה ומטעלמת ממנה כשפה רשמית, מפלה את התושבים הערבים בחיפה על בסיס שיוכותם הלאומית והלשונית, ופגעת בכבודם.

.34 החוכה לכבד את שפט המיעוט וחובה למנוע אפליה על בסיס שפה, מעוגנות היטב במשפט הבינלאומי ובאמנות הבינלאומיות אשר מדינת ישראל הינה צד להן ואף אשורה אותן. סעיף 27 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות קבוע, כי זכותם של מיעוטים לשוניים להשתמש בשפת אםם בכל מגע עם רשות המדינה. הפרשנות המקובלת לסעיף זה הינה, כי הוראה זו מטילה חובה פוזיטיבית על רשותות המדינה:

Article 27 relates to rights whose protection impose specific obligations on states parties

Human Rights Committee, General Comment 23, U.N Doc. HRI/GEN/1/Rev. 1 38 (1994)

.35 על החובה המשפטית לבבד ולקיים את הוראות המשפט הבינלאומי דאו :

Is.1.Rev. 137 (1994)

י. דינשטיין המשפט הבינלאומי והמדינה (הוצאה שוקן 146 1971)

בג'ץ 69/81 אבו עיטה ני מפקד אוצר יהודיה ושותפון, פיד 7 (2) 197 , 234

.36 על החובה לכבד את שפט המיעוט דאו :

Reaume, D.G. "The Group Right to Linguistic Security – Whose Right, What Right?"
In J. Baker (Editor) Group Rights, 118-141.

T. Skutnabb-Kangas & R. Phillipson, Linguistic Human Rights

.37 לטכום, החובה לכבד ולהשתמש באופן שוויוני בשפה הערבית החלה על המשيبة שלושה טעמים עצמאיים: ראשית, בהיות השפה הערבית שפה רשמית בישראל, מכח סימן 82 לדבר המלך במועצנו. שנית, בהיותה שפותו של מיעוט לאומי-לשוני, וזאת מכח הזכות לכבוד וחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. שלישית מכח עקרונות המשפט הבינלאומי והחובה לפרש את דברי החוקה הישראלית ברוח עקרונות אלו ובהתאם להנחייות של המדינה במישור הבינלאומי.

הפרת עקרון השוויון

38. העותרים יטענו, כי אף אלמלא הייתה חשפה הערבית שפה רשמית בישראל, חלה על המשيبة החובה לפרסם את מודעותיה בשפה ובעתונותה הערבית וזאת מכח עקרון השוויון.

39. עקרון השוויון הינו עקרון יסוד בשיטת המשפט הישראלית, אשר זכתה לעיגון בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

וראו:

בג'ץ 5394/92 הופרט נ' ייד ושם, פ"ד מה (3) 353, 362
אי ברק "זכויות אדם מוגנות: ההיקף והמגבילות" משפט וממשל אי (תשנ"ב-תשכ"ג),
261, 253.

40. הזכות החוקתית לשוויון כוללת בחובה אף את הזכות לשוויון בשימוש בשפה ובפרט לאחרר גיוקו של סעיף 1 לחוק יסוד: כבוד האדם אשר קובע: "זכויות היסוד... יכובדו ברוח העקרונות שהברזה על הקמת מדינת ישראל". מכאן, כי העקרונות אשר נקבעו בתכורות העצמאות, ובכלל זה הזכות לשוויון בכלל ובתחום הלשון בפרט, חללו אל חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו והן מעוגנות ומוגנות בו.

וראו:

בג'ץ 721/94 אל-על נ' דנילביץ, פ"ד מה (5) 749, 760

הפגיעה בזכות למידע ולגישה אל שירותים ציבוריים

41. החדר הפורטום בשפה ובעתונות הערבית פוגע באופן ממש ביכולתם של התושביםعربים בחיפה להציג אל המידע המתפרקם במודעות ומספר את הזכות למידע. כתואאה לכך נגעת גם נגישות לאוטם שירותים ולאירועים העירוניים אשר המידע עליהם התפרקם במודעות המשيبة.

42. תוכן של המודעות מדבר بعد עצמו בכל האמור בחשיבות תרבה שבנגישותו לציבור. בחלקן נכל מידע חיוני אשר קיימת חשיבות רבת, כי יהיה נגיש לציבור, כמו המודעות המתריעות בפני סיוכנים בטיחותיים (שינויים בהסדרי תנועה, שינוי שעות פעילות תחנות הצלחה ואזהרה מפני רחצה ללא פיקוח מציל וכו'). ביתר המודעות נמסר מידע אשר אלמנט הזמן היה בו זומיננטי וכן רבתה החשיבות שיגני בדחיפות לדיית הציבור (הזמנת הציבור לקחת חלק באירועים, סגירת משרדי העירייה עקב חופשה מרכזות וכו').

43. על המשيبة, כרשوت מקומית, מוטלת חובה ליתן לתושבים הערבים, בני קבוצת מיעוט, את שירותיה באופן שווה זואת, בין היתר, באמצעות מתן המידע בשפה הערבית. dabei קיום חובה זו מפיה המשيبة הן את זכותם של התושבים הערבים למידע והן את זכותם לגישה שווה לשירותים ציבוריים, ובכך משפילה אותם ופוגעת בכבודם.

סיגורת המרחב הציבורי

44. מדיניות המשיבה פוגעת אף בזכות התושבים הערבים בחיפה למישה שווה אל המרחב הציבורי ואף בכך היא משילה ופוגעת בכבוד האדם. כאשר גוף ציבורי כמו המשיבה, מפרש את ההודעות על השירותים שהוא נותן רק בשפת קבוצת הרוב, משמעות הדבר הינה התעלמות מקבוצת המיעוט. אי הפרטוס עלול להתרחש, הן על ידי בני קבוצת הרוב והן על ידי בני קבוצת המיעוט, כאשר הפעולות במרחב הציבורי מיעדות לבני קבוצת הרוב שהרי אלמלא כן היו מפרטים את המידע אוזות הפעולות גם בשפת קבוצת המיעוט. ההשפעה הנרגמת כתוצאה לכך, לבני קבוצת המיעוט תינה קשה ביותר ובהתאם הפגיעה בכבודם.
45. על המסר שבמדיניות מפלגה ועל השפעתו החברתית, בהקשר לאפליה בתעסוקה, עדשה כי השופט דורנר בפרשת AMILER:
- "סיגורת מקצוע או תפקיד בפני אדם מחייב מינו, גזו או כיווץ באלה, משדרת מופיע, כי הקבוצה שעמם הוא נמנה היא נחותה, ובכך נוצרת לבנות הקבוצה ולבניה תדמית נמוכה. כך מתחוויה מעגל קסמים המכחיר את ההפלה".
- שם, עמ' 133
46. הדברים נכונים אף באשר לסיגורת המרחב הציבורי. כאשר המשיבה פרסמה הודעה בה היא מזמין את הציבור לחתול חלק באירועים שהיו מקיימים, אולם פרסמת זאת רק בשפה ובעיתונות העברית, נוצר הרושם כאילו האירוע מיועד אך לתושבי היהודים של חיפה, אולם הזמנתה המשיבה באופן ישר, וכайлן המרחב הציבורי היוו מרחב של קבוצת הרוב.
47. אמנים מחשתפות באירוע לא נאשרה על התושבים הערבים בחיפה, אולם בהעדר פרסום בשפה הערבית נוצרת תחושה כאילו הערבים אינם רצויים למרחב הציבורי, ובאמם בכלל זאת הם נמצאים בו הרוי שהם בגדר אורחים לא מזמינים. ואם המשיבה לגוף ציבורי-שלstoi רשות לכך, ניתן הדבר לגיטימציה לאפליה אף במרחב הפרטוי.
- ביטחונות התושבים והזכות לחיים ולשלמות הגוף**
48. העתרים יטנו, כי מדיניות המשיבה פוגעת בנגישות התושבים הערבים בחיפה למידוע אודות שינוי בתנועה ובחדרי חניה וכן בשעות פעילות שירותים חירום ובכך יוצרת סיכון לבטיחותם ולחייהם. זהו המצב באשר למודעות אותו פרסמה המשיבה בדבר שינויים בהסדרי תנועה ובכלל זה סגירה ופטיחה של כבישים לתנועה ונתיבי התנועה החלופיים, שינויים בהסדרי חניה, כמו גם במודעות בדבר שינויים בשעות פעילות שירותים הצללה בחופי הרחצה ואזהרה מפני רחצה ללא פיקוח, מועד סגירת מסדרי העירייה עקב חופשת העובדים ופעילות צוותי חירום ואופן הפניה אליהם בזמן החופשה.

.49

החוקק נתן דעתו על חשיבות השימוש בשפה הערבית בכל הנוגע לשילוט המזהיר מפני רחצה ללא פיקוח, וקבע זאת בתקנה (2) לתקנות הסדרת מקומות רחצה (הצבת שלטי איסור על ידי רשות מקומית), התשכיה 1965. אף הפסיקת הכירה בחשיבות השימוש בשפה הערבית בשילוט הכוונה עירוני ובין עירוני, וזאת אף בהעדות הוראת חוק טכנית.

וראו:

בג"ץ 2354/93 מאגוזה לזכויות האזרח נ עיריית חיפה (לא פורסם)

בג"ץ 4438/97 עדالة נ מעיץ (לא פורסם)

סוף דבר

.50

מויניותה המפורשת של המשיבה הינה שלא לפרסם בשפה ובעיתונות הערבית את המודיעות לציבור אותן היא מפרסמת בדבר שבסוגה בשפה ובעיתונות הערבית. במודיניותה זו מתעלמת המשיבה מהיות המידע שפורסם במידעויות חיווי ורלנטי לכל תושבי העיר והאזור ובכלל זה לתושבים הערבים. יתרה מכך, המשיבה אף מתעלמת ממעמדה של השפט ערבית כשפה רשמית בישראל, מעובדת קיומו של מיעוט עברי גדול בחיפה, ומהיותה של חיפה עיר מחוז לאזרו בו רבים מהתושבים הם ערבים.

על יסוד האמור לעיל מתחבש כבוד בית המשפט להיעתר לבקשת ברישא לעתירה זו, ולהזכיר את המשיבה בהוצאות משפט ובשכר טרחת עורך דין.

וְאַתָּה אָמַר

ארנה כהן, ע"ד

ב"כ העותרים

ארנה כהן – ע"ד

לפרנסת אורנה כהן

Orna Kohn - Advocate

טלפון: 03-5411211

בבית המשפט המחווי בחיפה

ה"פ 2000/

1. עדالة - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

2. מוחמד וליד ביזמי, ת"ז 020605317

3. סמיר סלימאן, ת"ז 54813464

4. חסנה סלימאן, ת"ז 59320093

5. מחמוד טאהא ביזמי, ת"ז 020605309

6. אנואר גמאל, ת"ז 0583812293

7. פטמה (דור) עודה, ת"ז 05378646

8. אחילאס עובייד, ת"ז 058196494

באמצעות עוזי ארנה כהן ו/או חסן גיבארין ו/או גmil דקואר
ו/או מרואן דלאל ו/או נדר ניקולא מעдалה - המרכז המשפטי
לזכויות המיעוט הערבי בישראל, ת"ד 510 שפרעם 20200
טל 010 04-9503140 פקס 04-9501610

הGBKSI

- נגץ -

עיריית חיפה

מת"ד 4811 חיפה 31047
טל 04-8669958 04-8356356

המשיבה

המרכז פתיחה

מוגשת בזאת תובענה בדרכן של חמצצת פתיחה מה מתבקש מבית המשפט הנכבד להוציאו מלפני צו
הצחרתי, המופנה כלפי המשיבה ולפיו מדיניות המשיבה, לפרנס את המודעות לציבור אך בשפה
ובעיתונות העברית ולא בשפה ובעיתונות הערבית בישראל, הינה בלתי חוקית ואו נגדות את חזון
הקיים.

ואלה הם נימוקי התביעה:

מבוא

1. עניינה של תובענה זו היינו סירובה של עיריית חיפה (להלן: המשיבה) לפרסם בשפה
הערבית ובעיתונות הערבית, את המודעות לציבור, אותן היא מפרסמת בדבר שכגרה
בשפה ובעיתונות העברית. התובענה תתייחס להפרת שלטון החוק, עקרון השוויון, הזכות
לכבוד והזכות לקבל מידע חיוני וליהנות משירותי המשיבה, כלפי העربים ותושבי חיפה,
אשר הערבית הינה שפת אם. תובענה זו ותגבירת אף לסייע בטיחותם שנגרמת בתוצאה
מדיניות המשיבה ותנבס על חקיקה, הפסיקה, משפט משווה וחוראות המשפט
הביבלאומי.

המבקשים

- .2. המבקשת מס' 1 הינה עמותה רשומה שטרורה קיומות זכויות המיעוט הערבי בישראל במשורר המשפטי.
- .3. המבקש מס' 2 היה ערבי תושב חיפה, יליד 1943. המבקש מס' 2 קורא באופן קבוע את העיתון אל-אתihad, עיתון יומי בשפה הערבית המתפרס חיפה, עליו הוא מנוי וזה העיתון היחיד אותו הוא קורא. המבקש מס' 2 דובר את השפה הערבית אך אין ידוע לקרוא בה.
- .4. המבקש מס' 3 היה ערבי תושב חיפה, יליד 1957. המבקש מס' 3 קורא באופן קבוע את העיתון אל-אתihad, עליו הוא מנוי. בנוסף הוא קורא מדי פעם עיתונים נוספים בשפה הערבית, כגון העיתונים א-סינאהה וכל אל-ערב.
- .5. המבקשת מס' 4 הינה ערבית תושבת חיפה, ילידת 1964. המבקשת מס' 4 קוראת באופן קבוע את העיתון אל-אתihad, עליו היא מנוה וקוראת מדי פעם עיתונים נוספים בשפה הערבית.
- .6. המבקש מס' 5 היה ערבי תושב חיפה, יליד 1941. המבקש מס' 5 קורא באופן קבוע את העיתונים א-סינאהה וכל אל-ערב. המבקש מס' 5 היה מנוי בעבר על העיתון אל-אתihad.
- .7. המבקש מס' 6 היה ערבי תושב חיפה, יליד 1955. המבקש מס' 6 קורא באופן קבוע את עיתון אל-אתihad.
- .8. המבקשת מס' 7 הינה ערבית תושבת חיפה, ילידת 1955. המבקשת מס' 7 קוראת באופן קבוע את עיתון אל-אתihad עליו היא מנוה. כמו כן היא קוראת מדי פעם את העיתונים א-סינאהה, כל אל-ערב וצברא.
- .9. המבקשת מס' 8 הינה ערבית תושבת חיפה, ילידת 1963. המבקשת מס' 8 קוראת באופן קבוע את עיתון אל-אתihad והואו בלבד.

מוציאות המשיבה

- .10. המשיבה נהגת לפרסם, דבר שבשגרה, מידע לציבור בנושאים מגוונים, באמצעות מודעות בתשלום המתפרסמות בשפה ועיתונות הערבית אך לא בשפה ועיתונות הערבית. המודעות אשר מפרטת המשיבה כוללות מידע מגוון הנוגע לתחומים רבים של החיים בעיר חיפה.
- .11. בין מודעות אלו נכללו והזעות על שינויים בחסורי תנואה, שינויים בשעות פעילות שירוטי ההצלחה בחוות ואזהרה מפני רוחצה ללא פיקוח, שינויים בחסורי חניה, סגירת קטע כביש לתנואה עקב ביצוע עבודות ונתיבי תנועה חלופיים.

- .12. מודעות נוספות כללו הדרגות על מועד סיום משרד העירייה לרוגל חופשה מרכזות ופעילות צוותי חירום ואופן הפניה אליהם במהלך החופשה, הזמנת התושבים לאירוע לרוגל סיום שלב פרויקט שיקום של שכונה ערבית, הזמנת התושבים לאירועים שונים שמקיימת העירייה.
- וראו העתקי מודעות שונות שפורסמו על ידי המשיבה במקומות שונים, אשר צורפו לתחבירו של מר חסן גיבארין נספח מ/1
- .13. אין להזכיר מילים על חשיבות המידע שפורסם במודעות, שהרי תוכנן בדבר בעצמו. חזקה היא, כי אלמלא הייתה המשיבה עצמה סבורה, כי פרסומות באמצעות מודעות בעיתונים היו אפקט חיוני להעברת המידע לציבור, לא היה משקיע מכסי הציבור, לשם לכך.
- .14. בעיר חיפה מיעוט ערבי גדול, המונח על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נכון ליום 31.12.98, כפי שפורסם במכtabה של הגבי יפעת גורן מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מיום 13.5.99, 36,900 תושבים ערבים, המהווים כ-14% מתושבי העיר. וראו העתק המכtab אשר צורף לתחבירו של מר חסן גיבארין נספח מ/2
- .15. בנוסף, העיר חיפה הינה עיר מרכזית ומהווה מרכז למטען שירותים לתושבי מטרופולין חיפה, בהנרטתו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ואשר בו כחמיישת מההתושבים הינם ערבים. שירותיים אלו כוללים שירותי חיוניים כגון: בתים חולים, מרפאות מקצועיות ומוכני רנטגן, נמל, שדה תעופה וכן לשכות ומשרדים ממשתתפים, בהם נוהנים שירותי, כגון: לשבות השירות התעשייתי, המוסד לביטוח לאומי, המכס. חיפה מהווה אף מרכז שירותים לתושבי אזור הצפון כולו, אשר כמחצית תושביו חיים ערבים. בעיר חיפה יצא לאור עיתון "אל-אומראד", עיתון ערבי יומי בעל תפוצה רחבה. המשיבה לא מפרטת מודעותיה בעיתון זה וראו בכל עיתון ערבי אחר.

פניות המבקשים ותגובה המשיבה

- .16. המבקשת מס' 1 פנתה למשיבה ביום 21.7.98 וחזרה על הפגיעה בזכויות תושביה הערבים של חיפה בתוצאה Mai Pressom המודיעות לציבור בשפה ובעיתונות העברית וביקשה את שני הميدיניות.
- וראו העתק המכtab אשר צורף לתחבירו של מר חסן גיבארין נספח מ/3
- .17. על אף מכתבי תזכורת רבים, השיבה המשיבה אך ביום 23.12.98 ואישורה, כי הינה נהגת לפרסם מודעות בתשלום בשפה ובעיתונות העברית בלבד. המשיבה נימקה מדיניותה בטענה כי בחיפה 25 תושבים ערבים בלבד וכי מרביתם למדו עברית וקוראים את העיתונות המקומית בעברית. בנוסף טענה המשיבה כי בחיפה מתגוררים גם עולים חדשים רבים אשר רבים מהם אינם דוברי עברית כלל.
- וראו העתקי מכתבי התזכורת, אשר צורפו לתחבירו של מר חסן גיבארין נספח מ/4 והעתק המכtab המשיבה, אשר צורף לתחבירו של מר חסן גיבארין נספח מ/5

- .18. המבוקשת מס' 1 פلتה פעם נוספת אל המשיבה, ביום 28.12.98, וביקשה את שינוי המדייניות. אף פניהם זו לא עונתה תקופה ארוכה. רק לאחר מכתביו וזכורת הודיעעה המשיבה ביום 23.3.99, כי לא מצאה הצדקה לשינוי עמדתה.
- וראו העתק מכתביו מעדאליה אל עיריית חיפה אשר צורפו ל通知书ו של מר חסן גיבארין בנספח מ/6 ואת מכתבו העירייה אשר צורפו ל通知书ו של מר חסן גיבארין בנספח מ/7
- .19. תובענה זו נתמכת בתצהיר מפורט של המבוקשת מס' 1, המתיחס לחלוקת העובדי. כמו כן מציב通知书יה המבוקשים האחרים המתוארים בסעיפים 2-9 לתובענה זו.

הטייעון המשפטי

הפגיעה בשלטון החוק

הערבית כשפה רשמית בישראל

- .20. משנת העברית הינה שפה רשמית בישראל. הדבר נקבע באופן מפורש בסימן 82 לדבר המלך במלצתו-1922, אשר קבע, כי השפות הרשמיות הן אנגלית, ערבית וערבית ואשר יותר בעיננו, אף לאחר חקיקת פקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948, למעט ביטול מעמד השפה האנגלית מכח סעיף 15(ב) לפಕודה הניל.
- על מעמדה של השפה הערבית בישראל ראו:
- פרופ' אי' רובינשטיין, המשפט הקונסטיטוציוני של מדינת ישראל (מחודורה חמישית) עמ' .105-97

M. Tabory, "Language Rights In Israel" 11 Israel Year Book On Human Rights, 272.

- .21. מעמדה של שפה כשפה רשמית הוא עניין חוקתי. ברוב המדינות שהן בעלות חוקה כתובה, כוללות בחוקה הוראות בדברות דבר מעמדן של השפות הרשמיות. כך לדוגמה, נקבע בפרק 16 לצירור החקני, כי לאנגלית ולארמית מעמד שווה בכל האמור בשימוש בין במודדות חפרלמנט וחתמגה. על מעמד השפות הרשמיות בקנדה ראו:

Magnet, j Official Languages of Canada (1995)

Tremblay and Bastarach "Language Rights" in The Canadian Charter of Rights and Freedoms (Carswell, 1989) 653

על מעמד שפות רשמיות במדינות נוספות ראו:

Capotori F, Study on the Rights of Persons Belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities (U.N. N.Y, 1991) 75-89.

- .22. בהיות השפה ערבית שפה רשמית בישראל, חלה חובה על כל רשותות המדינה וכן על רשותות תפעולות על פי דין, ובכלל זה רשותות מקומיות, לחזיכת אל השפה הערבית בשוויון ולחניה שימוש שוויוני בה.

.23 העותרים יטענו, כי המשיבה מפירה חובה זו, וכי בכך מפירה היא דבר حقיקה ופוגעת בשלתו החקוק. על אחת כמה וכמה כשהמדובר במעמדה של שפה כשפה רשמית, אשר לה משמעות חוקתית.

לחומה להשתמש בערבית בפעולות השלטון ראו: ע"א 92/105 ראם מהנדסים ני עיריות נצרת עליית, מ'ז (5) 189, 209

.24 ההחלטה הכירה בחובה לחשתמש בשפה הערבית באופן שוווני בעתרויות נוספות, אשר עניין היה השימוש בשפה הערבית.

.25 כך בפרשת עדאלת ואחי נ רשם המפלגות הוכרה החובה לפרסום בשפה ובעתונות הערבית, מודעת על רישום מפלגות. בפרשת עדאלת נ מעיץ הוכרה החובה לכלול כתוב בשפה הערבית בתמורי הכוונה ושלטי הדרכה בדרכים הבינלאומיות, ובדומה בפרשת אגודה לזכויות האזרח נ עיריית חיפה הוכרה החובה לכלול כתוב בשפה הערבית בתמורי הכוונה ושלטי הדרכה בתוך העיר חיפה.

בג"ץ 99/989 עדאלת ואחי נ רשם המפלגות (לא פורסם),

בג"ץ 97/4438 עדאלת נ מעיץ (לא פורסם)

בג"ץ 93/2354 אגודה לזכויות האזרח נ עיריית חיפה (לא פורסם)

.26 החובה לפרסום מודעות בשפה ובעתונות הערבית הוכרה לאחוריונה במפורש על ידי הייעוץ המשפטי לממשלה, אשר הינה בעניין זה את הייעוצים המשפטיים של משרדיה הממשלה במכבתו מיום 17.11.99. נימוקי הרוחה, ניתנה בהקשר של מודעות בדבר הגשת קשותות לתמיכות, יפים אף לעניינו:

"חובה זו טבעת בראש ובראשונה מטעם של השפה הערבית במדינה על פי דין, כמו כן נקבעת החובה מעקרון השוויון, ומן העובדה כי מיועט גדול במדינה דובר שפה זו, יש לפרסם את המודעות בשפתו על מנת לאפשר למונינים להגשים בקשות לקבלת תמייה".

וראו העתק המכtab אשר צורף לተצהירו של מר חנן גיבארן כנספח מ/8

מעמד השפה הערבית כשפט מיעוט לאומי והזבות לכבוד

.27 המבקשים יטענו, כי אף אלמלא חוראת סימן 82 לדבר המלך במווצתו, חלה על המדינה ועל גופים הפועלים על פי דין, ובכל זאת על המשيبة, חובות הנבעים מחיות השפה הערבית שפט המיעוט.

.28 חובת המדינה לכבד את שפט המיעוט מחווה חלק מהזכות לכבוד, זכות המונגת על ידי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, התשנ"ב-1991, (להלן: חוק יסוד כבוד האדם). שחררי כדורי בכיה השופט חשיין בפרשת מרענן סאבק ואחי, אשר יפים גם לעניינו:

"עיקר הוא שהשפה הערבית היא שפה של כחmisht מօכְלָסִיטֵיט המדינה – שפת-ה祖יבור, שפת-התרבויות, שפת-הדת, ושיעור זה של אוכלוסין הוא מיעוט ניכר שוראי לו כי נכבד – אותו ואת שפטנו. מדינת ישראל היא "מדינה יהודית וdemocratic", ובחיותה מה שהיא חובה היא חמותלת עליה לכבד את המיעוט שכה: את האדם את תרבותו של האדם, את שפטו של האדם...".

ר"א 12/99 מרענן סאbek ואחי (טרם פורסם), סע' 18 לפסק הדין

.29 אפליה על רקע קבוצתי הינה פוגעת במיוחד בהיותה משפילה ובכך מפרה את הזכות לבבו. ובזיהוי כבי חשופות דורני בפרשת מיילר:

"... לא יכול להיות שפק כי תכלית חוק היסוד היא להגן על האדם מפני חשללה. השפטו של אדם פוגעת בכבוזו. אין דרך סבירה לפרש את הזכות לכבוד, כאמור בחוק היסוד, בכך שהשלתו של אדם לא תיחס כפוגעת בזכותו. אכן, לא כל פגיעה בשוויון עולה כדי השפה, ועל כן לא כל פגעה בשוויון פוגעת בזכותו לכבוד... לא כך הדבר בסוגים מסוימים של הפליה לרעה על רקע קבוצתי, ובתוכם הפליה מחמת מין, כמו גם הפליה מחמת גזע... חוק היסוד מגן מפני נגיעה בעקרון השוויון כאשר הפגיעה גורמת להשפה, ככלומר לפגעה בכבוד האדם כאשר הוא אדם..."
בג"ץ 4541/94 מיילר נ' שר הביטחון, מט (4) 94, 132

.30 אף המשפט הבינלאומי מכיר בכך שאפליה על בסיס קבוצתי מהויה פגעה בכבוד האדם.
וראו :

U.N Declaration on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination

.31 חמבקשים יטענו, כי כבוד האוטם, בעקנון יסוד בשיטת המשפט הישראלית, מחייב יחס שוויוני כלפי בני המיעוט הערבי המתגוררים בעיר חיפה מהווים קבוצה מיעוט לאומי, וככלפי שפת המיעוט – השפה הערבית המהווה מרכיב חשוב בזהותה התרבותית של קבוצה זו. חמבקשים יטענו, כי מדיניות המשيبة, הנמנעת מלעשנות שימוש בשפה הערבית בפרסומיה ומטעלמת ממעמדה כשפה רשמית, מפללה את התושבים הערבים בחיפה על בסיס שייכותם הלאומית והלשונית, ופגעת בכבוזם.

.32 החובה לכנד את שפת המיעוט והחובה למנוע אפליה על בסיס שפה, מעוגנות היבט במשפט הבינלאומי ובאמונות הבינלאומיות אשר מדינת ישראל הינה צד להן ואף אשורה אותן. סעיף 27 לאמנה בדבר זכויות אזרחות ופוליטיות קבוע, כי זכותם של מיעוטים לשוניים להשתמש בשפת אמת בכל מגע עם רשותה המדינית. הפרשות המקובלות לסעיף זה הינה, כי הוראה זו מטילה חובה פוזיטיבית על רשותה המדינית:

"Article 27 relates to rights whose protection impose specific obligations on states parties..."

Human Rights Committee, General Comment 23, U.N. Doc. HRI/GEN/1/Rev. 1 38 (1994)

.33 על החובה המשפטית לכבד ולקיים את הוראות המשפט הבינלאומי ראו:
Benvenisty E. "The Influence of International Human Rights Law on the Israeli Legal System: Present and Future", 28 Is.J.Rev. 137 (1994)

י"דינשטיין המשפט הבינלאומי והמדינה (הוצאת שוקן – 146
בג"ץ 69/81 אבו עיטה נ' מפקד אזור גנותה ושומרון, פ"ז ל' (2) 197, 234

.34 על החובה לכבד את שפת המיעוט ראו:
Reaume, D.G. "The Group Right to Linguistic Security – Whose Right, What Right?" In J. Baker (Editor) Group Rights, 141-118.

T. Skutnabb-Kangas & R. Phillipson, Linguistic Human Rights

.35. לסכום, החובה לכבד ולהשתמש באופן שוויוני בשפה הערבית חלקה על המשيبة שלושה טעמים עצמאיים: ראשית, בהיות חשפת הערבית שפה רשמית בישראל, מכך סימן 82 לדבר חמלך במשמעותו. שנית, בהיותה שפטו של מוטען לאומי-לשוני, וזאת מכח הזכות לכבוד וחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. שלישיית מכח עקרונות המשפט הבינלאומי והחויבת לפרש את דברי החקיקה הישראלית ברוח עקרונות אלו ובהתאם להתחייבויות של המדינה במישור הבינלאומי.

הפרת עקרון השוויון

.36. המבוקשים יטנו, כי אף אלמלא הייתה השפה הערבית שפה רשמית בישראל, חלקה על המשيبة החובה לפרסם את מודעותיה בשפה ובעיתונות הערבית וזאת מכח עקרון השוויון.

.37. עקרון השוויון הינו עקרון יסוד כשיטת המשפט הישראלית, אשר זכה לעיגנו בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.
ראוי:

בג'ץ 5394/92 חופרט ני"ז ושות', פ"ד מה (3) 362, 353.
אי ברק "זכויות אדם מוגנות: ההיקף וחשיבותם" משפט ופמשל א (תשנ"ב-תשנ"ג), 253, 261.

.38. הזכות החוקתית לשוויון כוללת בחוותה אף את הזכות לשוויון בשימוש בשפה ובפרט לאחר תיקונו של סעיף 1 לחוק יסוד: כבוד האדם אשר קובע: "זכויות היסוד... יוכלו ברוח העקרונות שהחכירה על הקמת מדינת ישראל." مكان, כי העקרונות אשר נקבעו בהכרזות העצמאות, ובכלל זה הזכות לשוויון בכלל ובתחום הלשון בפרט, החלו אל חוק יסוד: כבוד האדם וחירותוthon מעוגנת ומוגנת בו.
וראו:

בג'ץ 721/94 אל-על נ דנילביץ, פ"ד מה (5) 749, 760.

הפגיעה בזכות למידע ולגישה אל שירותים ציבוריים

.39. העדר הפרסום בשפה ובעיתונות הערבית פוגע באופן ממשי ביכולתם של התושבים הערבים בחיפה להגעה אל המידע המתפרסם במודעות ומפר את הזכות למידע. כתוצאה לכך נפגעת גם נגישותם לאותם שירותי ואירועים העירוניים אשר המידע עליהם התפרסם במודעות המשيبة.

.40. תוכנו של המודעות מדבר بعد עצמו בכל האמור בחשיבות הרבה שבגישתו לציבור. נחלקו בכלל מידע חיווני אשר קיימת חשיבותו רבת, כי יהיה נגיש לציבור, כמו המודעות המתריעות בפני סיכון בטיחותיים (שינויים בהסדרי תנועה, שינוי שעות פעילות תחנות הצלחה ואזהרה מפני רחצה ללא פיקוח מציל וכו'). ביתר המודעות נמסר מידע אשר אלמנט הזמן היה בו זומיננטי ולמן רמה החשיבות שיגיע בדחיפות לידיית הציבור (הזמןת הציבור לחתת חלק באירועים, סגירת משרדי העירייה עקב חופשה מרוכות וכו').

41.

על המשيبة, כרשות מקומית, מוטלת חובה ליתן לתושבים הערבים, כבוי קבוצת מייעוט, את שירותיה באופן שווה זו את, בין היתר, באמצעות מתן המידע בשפה הערבית. באיו קיום חובה זו מפלה המשيبة הן את זכותם של התושבים הערבים למידע והן את זכותם לנישה שווה לשירותים ציבוריים, וכן משפילה אותם ופוגעת בכבודם.

סגירת המרחב הציבורי

42.

מדדיות המשيبة פוגעת אף בזכות התושבים הערבים בחיפה לנישה שווה אל המרחב הציבורי וכן בכך היא משפילה ופוגעת בכבוד האדם. כאשר גוף ציבורי כמו המשيبة, מפרשס את ההודעות על השירותים שהוא נושא רק בשפט קבוצת הרוב, משמעות הדבר הינה התעלמות מקבוצת המייעוט. אי הפרשות עלול להתרחש, הן על ידי בני קבוצת הרוב והן על ידי בני קבוצת המייעוט,odial הפעולות במרחב הציבורי מיעדות לבני קבוצת הרוב שהרי אלמלא כן היו מפרשים את המידע אודוות הפעולות גם בשפט קבוצת המייעוט. החשפה הנגרמת בתוצאה לכך, לבני קבוצת המייעוט הינה קשה ביותר ובהתאם הפגיעה בכבודם.

43.

על המסגר שבמדייניות מפלחה ועל השפעתו החברתית, בהקשר לאפליה בתעסוקה, עמדה כב' השופטת דורנר בפרשת מלון:

"סגירת מקצוע או תפקיד בפני אדם מחמת מינו, גזע או כיווץ באלה, משדרת מסר, כי הקבוצה שעמה הוא נמנה היא נחותה, ובכך נוצרת לבנות הקבוצה ולבנייה תדמית נמוכה. כך מתהווה מעגל קסמים המנציח את ההפלה."

שם, עמ' 133.

44.

תדברים נזכנים אף באשר לסגירת המרחב הציבורי. כאשר המשيبة מפרשתם מודעה בה היא מזמין את הציבור לחתול חלק באירועים שהוא מקיימת, אולם מפרשתם זאת ורק בשפה ובעיתונות העברית, נוצר הרושם כאילו האירוע מיועד אך לתושבי יהודים של חיפה, אותן הזמין המשيبة באופן ישיר, ואילו המרחב הציבורי הינו מרחב של קבוצת הרוב. אמנס השתתפות בארוע לא נספרה על התושבים הערבים בחיפה, אולם בהעדר פרסום בשפה הערבית נוצרת תחושה כאילו הערבים אינם רצויים במרחב הציבורי, ובאים בכל זאת הם נמצאים בו הרי שהם מודר אורחים לא מוחמים. ואם המשيبة כגוף אימורי-שלstoi רשותה לכך, ניתן להזכיר נטיומציה לאפליה אף במרחב הפרטי.

ביטחונות התושבים והזכות לחיים ולשלמות הגוף

45.

המבקשים יטנוו, כי מדיניות המשيبة פוגעת בטינשות ותושבים הערבים בחיפה למידע אודוות שיעויים בתנועה ובהסדרי חניה וכן בשעות פעילות שירותים חירום ובכך יוצרת סיכון לבטיחותם ולהיוותם. זהו חמצב באשר למודעות אותו פרסמה המשيبة בדבר שינויים בהסדרי תנועה ובכלל זה סגירה ופתחה של מבישים לתנועה ונתבי התנועה החלופיים, שינויים בהסדרי חניה, כמו גם במודעות בדבר שינויים בשעות פעילות שירותים חירמיים, החצלה בחופי הרחצה ואזהרה מפני רחצה ללא פיקוח, מודען סגירת מסדרי עירייה עקב חופש העובדים ופעילות צוותי חירום ואופן הפניה אליהם בזמן החופשה.

46. המחוקק נתן דעתו על חשיבות השימוש בשפה הערבית בכל הנוגע לשילוט המזהיר מפני רחזה ללא פיקוח, וקבע זאת בתקנה (2) לתקנות חסדרת מקומות רחזה (חצבת שלטי איסור על ידי רשות מקומית), התשכ"ה – 1965. אף הפסיקת הכירה בחשיבות השימוש בשפה הערבית בשילוט חכונה עירוני ובין עירוני, וזאת אף בהעדר הוראת חוק ספציפית.
וראו:

בג"ץ 2354/93 האגודה לזכויות האזרח נ' עיריית חיפה (לא פורסם)
בג"ץ 4438/97 עדالة נ' מע"צ (לא פורסם)

סוף דבר

47. מדיניותה המפורשת של המשיבה הינה שלא לפרסם בשפה ובעיתונות העברית את המידע לציבור אותו היא מפרסמת בדבר שבסירה בשפה ובעיתונות העברית. במידיניותה זו מתעלמת המשיבה מהיות המידע שמתפרסם במידיניות חיוני ורלבנטי לכל תושבי העיר והאזור ובכלל זה לתושבים העربים. יתרה מכך, המשיבה אף מתעלמת ממעמדה של השפה הערבית כשפה רسمית בישראל, מעובדת קיומו של מיעוט עברי גדול בחיפה, ומהיותה של חופה עיר מתח לאזור בו רבים מהתושבים הם ערבים.

על יסוד האמור לעיל מתבקש כבוד בית המשפט להיעתר למבקש ברישא לתובעה זו, ולהחייב את המשיבה בהוראות משפט ובScar טרחת עורך דין.

ארנה כהן, עו"ד
ביב' המבקרים
ארנה כהן – עו"ד
awnah kohn - attorney
Orna Kohn - Advocate
טלפון מס' 03-5211991